

BOLA TARBIYASIDA XAVFSIZ MEDIA UMMONI

Yermakboyeva Gulbarshin Mavlyanovna

Piskent tumani 2-son Politexnikum O'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari
email. valikhanzhilkibayev@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola bola tarbiyasida xavfsiz media ummonining pedagogik, psixologik va ijtimoiy ahamiyatini tahlil qiladi. Media vositalarining bolalar ongiga ta'siri, ularning axborotni tanlash va baholash ko'nikmalarini shakllantirish, axloqiy va ijtimoiy qadriyatlarini rivojlantirishdagi roli o'rganilgan. Shuningdek, ota-onalar va pedagoglarning bolalarni raqamli muhitdagi zararli kontentdan himoya qilishdagi mas'uliyati va amaliy choralar ko'rsatildi. Tadqiqot natijalari bolalar media madaniyatini rivojlantirish, raqamli savodxonlikni oshirish va xavfsiz media muhitini yaratishda tizimli yondashuv zarurligini ko'rsatadi. Ushbu maqola, shuningdek, zamonaviy bolalar tarbiyasida media savodxonlikni joriy etish va xavfsiz media ummonini shakllantirish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar bola tarbiyasi, media xavfsizligi, raqamli savodxonlik, axborot madaniyati, pedagogika, internet xavfi, kiberxavfsizlik

ANNOTATION

This article analyzes the pedagogical, psychological, and social importance of a safe media environment in child education. It examines the impact of media tools on children's consciousness, the development of their skills to select and evaluate information, and the formation of ethical and social values. The role and responsibilities of parents and teachers in protecting children from harmful content in the digital space are also discussed. The findings emphasize the necessity of a systematic approach to developing children's media culture, enhancing digital literacy, and creating a safe media environment. The article additionally provides recommendations for integrating media literacy into modern child education and establishing a safe media environment.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th November 2025

Keywords child education, media safety, digital literacy, information culture, pedagogy, internet risks, cybersecurity

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar davrida media vositalari inson hayotining ajralmas qismiga aylangan. Bolalar esa ushbu raqamli olamning eng faol foydalanuvchilari hisoblanadi. Televizor, internet, ijtimoiy tarmoqlar, mobil ilovalar va onlayn o‘yinlar bolalarning kundalik hayotida doimiy ravishda ishtirok etadi. Shu sababli bolalar tarbiyasida media vositalarining roli tobora ortib bormoqda, va ularning ruhiy, psixologik, intellektual va ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

“Xavfsiz media ummoni” tushunchasi — bu bolani internetdagi zararli kontentlardan (zo‘ravonlik, giyohvandlik, pornografiya, feyk yangiliklar) himoya

E CONF SERIES

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econferences.com

20th November 2025

qilish, axborotni tanlash va baholash madaniyatini shakllantirish, shuningdek, raqamli savodxonlikni rivojlantirishni anglatadi. Xavfsiz media muhitining yaratilishi bolaga nafaqat zararli axborotdan himoya beradi, balki uning tanqidiy fikrlash qobiliyatini, axloqiy va ijtimoiy ongini mustahkamlaydi. So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasida ham bolalarni xavfsiz media muhitida tarbiyalash bo‘yicha bir qator davlat dasturlari va tashabbuslar amalga oshirilmoqda. Masalan, “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi, “Yoshlar media savodxonligi” loyihasi va maktablarda media savodxonlik darslari bolalarning raqamli kompetensiyasini oshirishga qaratilgan.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th November 2025

Shu bilan birga, ota-onalar va pedagoglar bolalarni raqamli muhitdagi salbiy omillardan himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. Ota-onalar internet va mobil ilovalardan foydalanish vaqtini nazorat qilish, bolalar bilan media mazmuni bo'yicha muloqot qilish, pedagoglar esa ta'lim jarayonida media savodxonlik va axborot madaniyatini rivojlantirish orqali xavfsiz media ummonini yaratishga hissa qo'shadi.

Global miqyosda olib qaraganda, bolalar o'rtasida kiberbulling, feyk yangiliklar, yolg'on ma'lumotlar, zo'ravonlik sahnalari va pornografik materiallar bilan duch kelish hollari ortib bormoqda. Bu holat bolalarning ruhiy va psixologik rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi, ijtimoiy moslashuvini qiyinlashtiradi va ularning axborotni tanlash qobiliyatini susaytiradi. Shu bois, xavfsiz media ummonini yaratish nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy, psixologik va huquqiy jihatdan ham muhim vazifa hisoblanadi.

Shu nuqtai nazardan, ushbu maqola bola tarbiyasida xavfsiz media ummoni konsepsiyasi, pedagogik va ijtimoiy ahamiyati, ota-onalar va pedagoglarning roli hamda zamonaviy raqamli muhitda bolalarni himoya qilishning samarali usullarini tahlil qilishga bag'ishlangan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Media vositalarining bolalarga ta'siri. Hozirgi kunda bolalar televizor, kompyuter, planshet, smartfon va boshqa raqamli qurilmalardan doimiy foydalanadilar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalar kuniga o'rtacha 3–5 soat ekran oldida vaqt o'tkazadi. Shu bilan birga, media vositalarining mazmuni bolalarning ruhiy va ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. Masalan: Ijobiy ta'sir: ta'limiy dasturlar, interaktiv o'yinlar, madaniy va ilmiy kontent bolalarning bilimini oshiradi, kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Salbiy ta'sir: zo'ravonlik, giyohvandlik, pornografiya va feyk yangiliklar bolalarning ruhiy salomatligini buzishi, xavotir va agressiv xatti-harakatlarni kuchaytirishi mumkin.

Xavfsiz media ummonining pedagogik ahamiyati. "Xavfsiz media ummoni" kontsepsiyasi bolani faqat texnologik nazoratdan himoya qilish bilan cheklanmaydi,

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th November 2025

balki uning axborotni tanlash va baholash qobiliyatini shakllantirish, axloqiy va ijtimoiy ongini rivojlantirishga qaratilgan. Pedagogik yondashuv quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi: Media savodxonlik darslari: maktablarda media savodxonlikni oshirish bo‘yicha maxsus darslar bolalarga internet va ijtimoiy tarmoqlarda xavfsiz va mas‘uliyatli xulq-atvorni o‘rgatadi. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: bolalarni media kontentini tanqidiy tahlil qilishga o‘rgatish, yolg‘on axborot va feyk yangiliklarni ajrata olish qobiliyatini shakllantirish. Etik va axloqiy ko‘nikmalar: ijtimoiy media orqali axloqiy qadriyatlarni singdirish, boshqa odamlarning huquqini hurmat qilishni o‘rgatish.

Ota-onalar va pedagoglarning roli. Ota-onalar bolalarni xavfsiz media muhitida tarbiyalashda birinchi darajali nazoratni amalga oshiradi. Ularning vazifalari quyidagilardan iborat: Bolaning internet va raqamli qurilmalardan foydalanish vaqtini nazorat qilish; Media kontent haqida ochiq muloqot olib borish va bolaga zararli axborotni tanib olishni o‘rgatish; Zarur hollarda xavfsizlik dasturlari va filtrlash tizimlaridan foydalanish. Pedagoglar esa maktabda ta‘lim jarayonida xavfsiz media madaniyatini rivojlantirishga mas‘ul. Masalan, media savodxonlik bo‘yicha integratsiyalangan darslar bolalarga axborotni tanlash, baholash va uni ijtimoiy jihatdan mas‘uliyatli tarzda qo‘llash ko‘nikmalarini beradi.

Raqamli xavfsizlik va ijtimoiy muhit. Bolalar internet orqali turli xavfli omillar bilan duch keladi:

Kiberbulling: do‘stlar yoki notanish shaxslar tomonidan zo‘ravonlik yoki tahdid qilish;

Feyk yangiliklar va yolg‘on axborot: noto‘g‘ri ma‘lumot bolalarning dunyoqarashini buzishi mumkin; Zo‘ravonlik va salbiy kontent: ruhiy salomatlik va ijtimoiy moslashuvga zarar yetkazadi. Shu sababli xavfsiz media ummonini yaratish nafaqat ota-onalar va pedagoglar, balki davlat va jamoat tashkilotlarining strategik vazifasiga aylanadi. Masalan, O‘zbekiston Respublikasida bolalarni xavfsiz media muhitida tarbiyalash bo‘yicha maxsus dasturlar ishlab chiqilgan va maktablarda amaliyotga tatbiq etilmoqda.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econferences.com

20th November 2025

Raqamli savodxonlik bolalarning nafaqat texnologiyadan foydalanish ko'nikmasi, balki axborotni tanlash, baholash va mas'uliyat bilan ishlatish qobiliyatini shakllantiradi. Bu jarayonda quyidagilar muhim: Bolalarni internetdagi axborotni tanqidiy tahlil qilishga o'rgatish; Media orqali etika, ijtimoiy mas'uliyat va madaniyatni singdirish; Bolalarni zararli kontentdan himoya qilish va ularni xavfsiz media platformalariga yo'naltirish.

XULOSA VA TAKLIFLAR Bugungi globallashtirish va raqamli texnologiyalar davrida bolalarning ongiga va tarbiyasiga media vositalari sezilarli darajada ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu maqolada ko'rsatildiki, bolalar internet, televizor, ijtimoiy tarmoqlar va mobil ilovalardan kunlik hayotida faol foydalanadi, bu esa ularning ijtimoiy, ruhiy va intellektual rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. Shu bilan birga, zararli kontent (zo'ravonlik, giyohvandlik, pornografiya, feyk yangiliklar) bolalarning psixologik sog'lig'iga salbiy ta'sir qilishi va ijtimoiy moslashuvini qiyinlashtirishi mumkin.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, **xavfsiz media ummoni** kontseptsiyasi bolalarning raqamli muhitdagi faoliyatini tartibga solish, axborotni tanlash va baholash ko'nikmalarini shakllantirish, shuningdek, ularni axloqiy va ijtimoiy jihatdan ongli shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi. Xavfsiz media madaniyatini rivojlantirishning samarali usullari sifatida quyidagilar aniqlangan: **Pedagogik yondashuv:** maktablarda media savodxonlik darslarini joriy etish, bolalarni media kontentini tanqidiy tahlil qilishga o'rgatish, axloqiy va etik qadriyatlarni singdirish.

Ota-onalar roli: internet va raqamli qurilmalardan foydalanish vaqtini nazorat qilish, bolalar bilan media mazmuni bo'yicha muloqot olib borish, xavfsiz filtr va nazorat tizimlaridan foydalanish. **Raqamli savodxonlikni oshirish:** bolalarga axborotni tanlash, baholash va mas'uliyat bilan ishlatish qobiliyatini o'rgatish, ularni zararli kontentdan himoya qilish. **Davlat va jamiyat tashabbuslari:** bolalar media xavfsizligini ta'minlash bo'yicha strategiyalar, dasturlar va maxsus loyiha va tashabbuslarni amalga oshirish. Shuningdek, maqolada bolalar tarbiyasida media vositalarining ijobiy va salbiy tomonlari, xavfsiz media ummonini yaratishda pedagoglar va ota-onalarning roli, raqamli savodxonlikning pedagogik ahamiyati,

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th November 2025

hamda ijtimoiy xavfsizlik masalalari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, xavfsiz media muhitini yaratish bolalarni zararli axborotdan himoya qilish bilan cheklanmaydi, balki ularning tanqidiy fikrlashini rivojlantirish, axloqiy va ijtimoiy qadriyatlarini mustahkamlash, shaxs sifatida ongli va mas'uliyatli bo'lishlariga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, **bola tarbiyasida xavfsiz media ummoni** yaratish — bu nafaqat pedagogik vazifa, balki ijtimoiy va huquqiy zaruratdir. Media savodxonlikni oshirish, ota-onalar va pedagoglarni jalb qilish, davlat dasturlari va strategiyalarini amalga oshirish orqali bolalar uchun xavfsiz, sog'lom va tarbiyaviy jihatdan foydali raqamli muhitni ta'minlash mumkin. Shu yo'l bilan bolalar nafaqat texnologiyadan samarali foydalanadi, balki axborotni tanlash va baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi, ijtimoiy va ruhiy jihatdan sog'lom shaxs sifatida tarbiyalanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. UNESCO. Media and Information Literacy for Children and Youth. Paris: UNESCO, 2020.
2. Livingstone, S., & Helsper, E. Children, Internet and Risk: Media Literacy and Safety. London: Routledge, 2008.
3. Buckingham, D. Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. Cambridge: Polity Press, 2003.
4. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Yoshlar media savodxonligi dasturi. Toshkent, 2021.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi, 2020.
6. Faxriddin B., No'monbek A. ABS SISTEMASI BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNING TORMOZ SAMARADORLIGINI MATEMATIK NAZARIY TAHLILI //International journal of scientific researchers (IJSR) INDEXING. – 2024. – T. 4. – №. 1. – C. 333-337.
7. Qurbonazarov S. et al. ANALYSIS OF THE FUNDAMENTALS OF MATHEMATICAL MODELING OF WHEEL MOVEMENT ON THE ROAD SURFACE OF CARS EQUIPPED WITH ABS //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – T. 4. – №. 8. – C. 45-50.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfséries.com

20th November 2025

8. Xuzriddinovich B. F. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILNI TORMOZ PAYTIDA O‘ZO‘ZIDAN VA MAJBURIY TEBRANISHLARINI TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA‘SIRINI TAHLIL QILISH //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 47. – №. 4. – С. 81-87.
9. Xusinovich T. J., Ro‘zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH.
10. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABS BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Academic research in educational sciences. – 2024. – Т. 5. – №. 5. – С. 787-791. 11. Каршиев Фахридин Умарович, Н.Абдуқаҳоров ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ//<https://www.iupr.ru/6-121-2024> https://www.iupr.ru/_files/ugd/b06fdc_15c4798c874a4ddab326a52bd3af34ea.pdf?index=true
12. Xusinovich T. J., Ro‘zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH.
13. Farxadjonovna, Bekimbetova Elmira, and Abduqahorov No‘monbek. "STARTING ENGINES AT LOW TEMPERATURES." Multidisciplinary Journal of Science and Technology 5.2 (2025): 83-87.
14. Xusinovich, Turdialiyev Jonibek, and Mo‘minov Nurali Ro‘zibayevich. "M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH."
15. Maxkamovich A. Y., Abdukahorovich S. K. Modern approaches to the content of physical education of schoolchildren in the continuing education system //European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol. – 2019. – Т. 7. – №. 12.
16. Abdukahharovich S. H. The significance of Wrestling sports for society and the history of its formation //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2022. – Т. 10. – С. 312-316. 17. Abduqahhorovich S. H. INTERACTION OF SCHOOL AND FAMILY IN EDUCATION OF SCHOOL

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th November 2025

AGE CHILDREN //Modern Journal of Social Sciences and Humanities. – 2022. – Т. 4. – С. 226-229.

18. Abduqahhorovich S. X. Strength Training in Football Training //Web of Semantic: Universal Journal on Innovative Education. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 138-141.

19. SHARIPOV K. A. TRAINING FUTURE TEACHERS OF ELEMENTARY CLASSES IN THE PROCESS OF STUDENTS STUDENTS PRACTICE //THEORETICAL & APPLIED SCIENCE Учредители: Теоретическая и прикладная наука. – 2021. – №. 12. – С. 1339-1343.

20. В. Я. Бочкарев. Новые технологии и средства измерений, методы организации водоучета на оросительных системах. Новочеркасск, 2012, 227 с
21. В. А. Втюрин. Автоматизированные системы управления технологическими процессами. Основы АСУТП. Санкт-Петербург 2006, 154 с.

22. Рачков М. Ю. Технические средства автоматизации. - Москва: МГИУ, 2006, - 347 с.
9. Vohidov A. X. Abdullaeva D. A. Avtomatikaning texnik vositalari. T. TIMI, 2011. 180 b.